

Voorbeeld technische bepalingen bestek bestrijding eikenprocessierups

Versie 14/06/2021

Inleiding

In dit document vind je informatie die je kan opnemen in de technische bepalingen van een bestek voor de bestrijding van de eikenprocessierups. Geen bestrijdingsmaatregelen nemen is de meest milieuvriendelijke manier om met de eikenprocessierups om te gaan. Hiervoor kan worden gekozen als de rupsen aanwezig zijn in een regio waar de plaagdruk zeer laag is of op plaatsen waar weinig burgers wonen of passeren. Informeren door middel van informatieborden, linten, informatiebladen of het afsluiten van gebieden indien nodig kan overwogen worden om overlast te beperken. Om te beslissen waar welke maatregelen aangewezen zijn gebruik je de beslissingsboom uit de [leidraad beheer eikenprocessierups](#) van de provincie.

Technische bepalingen

Monitoring

Na het uitvoeren van onderstaande bestrijdingsmaatregelen is monitoring steeds noodzakelijk om indien nodig te kunnen bijsturen. Drie tot zes dagen na bestrijding worden de bomen gecontroleerd op aanwezigheid van rupsen. Indien er nog rupsen aanwezig zijn, moet overwogen worden om de behandeling opnieuw uit te voeren. De biocide NeemPro®tect mag slechts 1x toegepast worden per rupsenseizoen, een product op basis van *Bacillus thuringiensis* mag 2 x toegepast worden per rupsenseizoen.

Alle bestrijdingen moeten worden ingegeven op de [eikenprocessierupsenkaart van de provincie Antwerpen](#). Bij bestrijding met biociden is dit een verplichte voorwaarde vanuit de toelating voor gebruik van de betreffende producten. Deze kaart vormt een inventaris van aantal aangetaste locaties en uitgevoerde bestrijdingen. Deze gegevens zijn nodig voor onderbouwing van beslissingen van de bevoegde overheidsinstanties over het mogelijk productgebruik en bijstand bij bestrijdingsproblemen.

Preventiemaatregelen

De brandharen zijn 200 à 300µm groot. Om hinder te voorkomen bij het personeel dat de bestrijding van volwassen rupsen uitvoert, zijn volgende preventiemaatregelen te treffen:

- verplicht dragen van een goed aansluitende wegwerpoverall, rubberen handschoenen, gelaatsbescherming en wegwerp stofmasker (indien aanwezig volgelaatsmasker onder perslucht en P3-filters);
- openingen tussen overall, handschoenen en laarzen afplakken;

- na elke interventie eerst alles grondig afspoelen met water;
- het ter beschikking hebben van jeukwerende zalf en oogspoelvoeistof is aanbevolen;
- alle werkzaamheden op hoogte gebeuren in veilige werkomstandigheden (hoogwerkers, klimmaterieel,...) conform de van toepassing zijnde arbeidsreglementering;
- de verzamelde nesten en rupsen moeten worden afgevoerd naar een erkende verwerkingsinstallatie.

Zuigen

Zuigen krijgt voorrang op branden:

Het is beter om de rupsen weg te zuigen dan ze te verbranden. Bij het branden heb je kans op bermbrand, schade aan de boom en wordt er nog steeds een deel van de brandharen verspreid door de warme lucht.

Het opzuigen van de rupsen dient te gebeuren met een vacuümpomp waarmee de rupsen worden opgezogen en in een compartiment belanden waar ze worden opgeslagen. Van groot belang daarbij is dat de brandharen opgeslagen blijven en niet terug met de uitstromende lucht in de buitenlucht terecht komen. Dit kan bewerkstelligd worden door bijvoorbeeld een tank te gebruiken die deels is gevuld met water of een compartiment te gebruiken waarin de rupsen meteen verbrand worden. De opgeslagen rupsen en brandharen dienen te worden afgevoerd en verbrand door een erkende verwerker.

Er kan begonnen worden met zuigen vanaf het moment dat de eipakketten uitkomen. In praktijk worden de rupsen weggezogen als ze zich groeperen, voornamelijk in juni en juli. Deze behandeling kan meerdere keren herhaald worden. De voorlopige nesten en verpoppingsnesten (juli-september) zijn zeer duidelijk zichtbaar en het efficiënts te verwijderen.. Oude nesten kunnen gedurende het gehele jaar verwijderd worden.

Het zuigen kan het best gebeuren onder natte omstandigheden en tijdens de ochtend, dit om verspreiding van brandharen te beperken en overlast zo veel mogelijk te voorkomen.

Manuele verwijdering

Dit is een optie als er maar een klein aantal nesten aanwezig is. De rupsen met brandharen moeten steeds afgevoerd worden via een erkende verwerker.

Bladbespuiting met biociden

Enkel voor plaatsen waar vorig jaar grote hinder werd geregistreerd kan via [een aanvraag](#) bij de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM) toelating verkregen worden om de eikenprocessierups te bestrijden met een erkend biocide. Daarvoor moet de locatie waar de biocide gebruikt zal worden op de [eikenprocessierupsenkaart](#) ingetekend worden.

1. Er gebeurt geen bestrijding in gebieden van het VEN, natuureservaat, bosreservaat of openbaar bos tenzij daar een ontheffing voor verleend wordt door ANB
2. Er gebeurt geen bestrijding in leefgebieden van beschermde (vlinder) soorten tenzij daar een afwijking van het soorten besluit is gegeven door ANB. Hieronder vallen ook de Natura 2000 gebieden (habitat –en vogelrichtlijngebieden) waar beschermde vlindersoorten aanwezig zijn.

Voor de bestrijding van eikenprocessierupsen zijn er twee types producten op de markt. Welk product kan gebruikt worden hangt af van de locatie:

1. Binnen de bebouwde kom en niet in de buurt van oppervlaktewater

De bestrijding van eikenprocessierupsen binnen de bebouwde kom op plaatsen die niet in de omgeving van oppervlaktewater liggen (20 m zone bij gebruik van een rugsproeier, 90 m bij gebruik van een spuitkanon) dient te gebeuren met **NeemPro®tect**.

2. Alle andere locaties waar u wenst te bestrijden

Indien u eikenprocessierupsen wil bestrijden buiten de bebouwde kom of binnen de bebouwde kom maar in de buurt van oppervlaktewater (grachten, poelen, beken, rivieren) moet het product **Foray® ES** op basis van de werkzame stof *Bacillus thuringiensis* worden gebruikt.

Bij toelating tot het gebruik van de biocide moeten de hieronder beschreven voorwaarden strikt gevolgd worden. De gebruikte hoeveelheden bestrijdingsmiddel moeten bijgehouden en gerapporteerd worden aan de VMM vóór 1 april van het jaar volgend op de behandeling.

Foray® ES op basis van de werkzame stof *Bacillus thuringiensis* (Bt)

- Het bespuiten van de bladeren dient te gebeuren met een nevelspuit met dubbel aanzuigende ventilator, voorzien van een polyethyleentank.
- De vernevelaar moet uitgerust zijn met kalibreerkranen en luchtverstuivers voor een perfect druppelspectrum, van 80 tot 160 micron.
- De vloeistof wordt via de elektrostatische laadunit negatief geladen, zodat de druppels vloeistof een kleine negatieve lading meekrijgen en daardoor aangetrokken worden door de van nature positief geladen bladmassa.
- Het verticaal bereik is minstens 30 à 40 m.
- Foray® ES mag enkel gebruikt worden bij eikenprocessierupsen die zich bevinden in het einde van het 2e tot 3e larvestadium (eind april tot begin mei). De nieuwsbrief van de provincie kondigt de begin en einddatum aan. Van belang is dat alle eikenbomen voor ten minste 50% in blad staan bij besproeiing.
- Foray® ES mag enkel gebruikt worden op bewolkte dagen (UV is de grootste beperkende factor). Daarnaast mag het 24 uur lang niet regenen na het spuiten om afspoeling van de bladeren tegen te gaan. Op het moment van spuiten van Bt moet de omgevingstemperatuur minstens 15 °C zijn. Tevens mag het product gebruikt worden tot maximaal windkracht 2. Dit betekent dat er maar een beperkte periode is dat er gespoten kan worden. Er wordt aangeraden niet te spuiten binnen een afstand van 25 meter van oppervlaktewater.
- Bewoners moeten op de hoogte zijn wanneer de verneveling plaats vindt.
- De aannemer garandeert het positieve resultaat van een éénmalige bespuiting. Behandelde locaties zullen na monitoring en op verzoek van de leidende ambtenaar een tweede behandeling (gratis) ondergaan.

NeemPro®tect

- Het product dient eerst verdund te worden met water, waarbij een concentratie van 0,5% (v/v) aangehouden dient te worden. Bij deze concentratie is de aangeraden hoeveelheid per boom 10 tot 20 liter.
- De besproeiing van bomen met NeemPro®tect wordt gedaan met handbediende spuitapparaten (gemotoriseerd of handmatig). De toepassing begint op de grond of vanaf een hoogwerker op de hoogte van de boomtoppen die moeten worden behandeld met spuitapparaten (gemotoriseerd of handmatig, bv. een spuit die op de rug wordt gedragen). De toepassing vindt plaats op het gehele gebladerte van de bomen. Daar waar besproeiing met een handsproeier zorgt voor een verhoogde blootstelling van de medewerker, zorgt besproeiing met een voertuig voor een grotere verspreiding van het product in de omgeving.

- De locatie waar besproeid gaat worden moet duidelijk zichtbaar worden gemaakt voor het publiek, bijvoorbeeld door het plaatsen van linten of borden. Communicatie aan de omwonenden is noodzakelijk.
- NeemPro@tect kan enkel worden gebruikt wanneer de larven van de eikenprocessierups zich in het eerste of tweede ontwikkelingsstadium bevinden. De nieuwsbrief van de provincie kondigt de begin en einddatum aan.. De concrete tijdspanne waarin besproeiing kan gebeuren is van half april tot en met half mei. Daarbij moeten de eikenbomen voor minstens 60 tot 70% bladhoudend zijn.
- Het product mag alleen gebruikt worden bij een luchttemperatuur van ten minste 15 °C, omdat de rupsen zich dan actief genoeg voeden om voldoende insecticide in te nemen. Daarnaast mag er niet veel zonneschijn zijn, omdat UV-straling het product afbreekt. De voorkeur heeft dus besproeiing op dagen met bewolking en in de ochtend of avond. Door het gevaar op wegspoelen van het product naar oppervlakte of grondwater mag er niet gesproeid worden wanneer er in de volgende 12 uur regen kan voorkomen. Bij een windkracht van 3 beaufort of meer mag niet gesproeid worden.
- Bij het gebruik van een handsproeier moet een bufferzone van ten minste 20 meter vanaf oppervlaktewater worden gehanteerd. Bij het gebruik van een voertuig met spuitkanon moet een bufferzone van ten minste 90 meter vanaf het oppervlaktewater worden gehanteerd.
- Elke locatie mag slechts eenmaal per jaar worden behandeld en er dient duidelijk gedocumenteerd te worden waar behandeling heeft plaatsgevonden. Deze documentatie moet doorgegeven worden aan de gemeente.

Branden

Branden is een achterhaalde techniek en wordt niet meer aangeraden. Bij het branden heb je kans op bermbrand, schade aan de boom en wordt er nog steeds een deel van de brandharen verspreid door de warme lucht. Met de droge voorjaren en zomers is het risico op bermbrand zeer groot.

Wil je toch rupsen wegbranden, hou dan hiermee rekening:

- Branden is mogelijk vanaf het vierde ontwikkelingsstadium van de rupsen, omdat ze vanaf dat moment op de stam van de eikenbomen verzamelen. Door de hete lucht wordt een deel van de brandharen verspreid in de directe omgeving.
- Voor het branden kunnen verschillende typen van propaanbranders gebruikt worden.
- Branden moet zeer nauwkeurig gebeuren. Je vermijdt schade aan de bast van de boom door de vlam niet loodrecht op de stam te richten, maar er langs te strijken zoals een schilder met zijn kwast. Brand alleen met het gele deel van de vlam. Begin bovenaan zodat de gevallen rupsen nogmaals door de vlam komen. Om te voorkomen dat rupsen die van de boom vallen weer tegen de stam opkruipen, brand je best na op de grond. Pas op voor bermbranden.
- Tijdens het seizoen moet je de methode enkele keren herhalen, zodat rupsen die op een later tijdstip (juni-juli) van de kroon naar de stam kruipen alsnog worden vernietigd.